

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/ВМ 05/4-02 бр. 2304 /1-ХП/7
10.11.2016. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој VIII редовној седници, одржаној дана 10.11.2016. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ОДНОС СРПСКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ ОСАМДЕСЕТИХ ГОДИНА ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА ПРЕМА КОСОВСКОМ МИТУ КАО ТОПОСУ НАЦИОНАЛНИХ ИНТЕРЕСА, кандидата Ивана Башчаревића и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 17.5.2011. године.

Кандидат Иван Башчаревић објавио је рад: У прилог значају развоја упоредног метода у социологији, Зборник радова Филозофског факултета (у Приштини), Књ. 42, бр. 2 (2012), стр. 411-427.)

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Војислав Јелић

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Ивана (Миодраг) Башчаревића

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Иван (Миодраг) Башчаревић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Однос српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века према косовском миту
као топосу националних интереса

Универзитет је дана 15.05.2011. својим актом под бр 06-5671/31 дао сагласност на
предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Однос српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века према косовском миту
као топосу националних интереса

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Ивана (Миодраг) Башчаревића

(име, име једног од родитеља и презиме)

одлуком факултета под бр

образована је на седници одржаној 30.06.2016. 1303/1-ХП/11 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Слободан Антонић	редовни проф.	социологија	Филозофски ф.
2. др Тодор Куљић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Ђокица Јовановић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
4. др Слободан Наумовић	ванредни проф.	етнологија- антропологија	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске
дисертације на седници одржаној дана 10.11.2016.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности,

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Војислав Јелић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Научно-наставно веће Филозофског факултета у Београду на седници одржаној 30. јуна 2016. године, именовало је комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *„Однос српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века према косовском миту као топосу националних интереса“* докторанда Ивана М. Башчаревића, у саставу:

- проф. др Слободан Антонић, ментор (редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за социологију).
проф. др Тодор Куљић (редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за социологију)
проф. др Ђокица Јовановић (редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за социологију).
проф. др Слободан Наумовић (ванредни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за етнологију и антропологију)

Пошто се упознала са достављеном докторском дисертацијом Ивана М. Башчаревића, Комисија има част да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду поднесе следећи

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Иван М. Башчаревић рођен је у Косовској Митровици, у којој је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је на групи за социологију на Филозофском факултету Универзитета у Приштини (с привременим седиштем у Косовској Митровици), према убрзаном режиму студија (31 месец), са просечном оценом 9,19 и 10 (десет) на дипломском испиту. По завршетку студија, запошљава се на Институту за Српску културу Приштина – Лепосавић, на пословима истраживач – приправник, а од 01.10.2007. године ради на Филозофском факултету Универзитета у Приштини (са привременим седиштем у Косовској Митровици), на пословима сарадника у настави. Од школске 2010/2011. године је у звању је асистента.

Докторанд је објавио више научних радова, учесник је регионалних и међународних научних скупова и сарадник је на научним пројектима Министарства за просвету и науку Републике Србије. Резултати из докторске дисертације антиципирани су у његовим претходним радовима:

1. „Култура – питања постојања и идентитета“, *Баштина*: гласник, ИССН: 0353-9008.- Св. 23 (2007), стр. 405-424.
2. „У прилог значају развоја упоредног метода у социологији“, *Зборник радова Филозофског факултета* (у Приштини), ИССН: 0354-3293.- Књ. 42, бр. 2 (2012), стр. 411-427

Докторска дисертација Ивана М. Башчаревића садржи 390 страна обрађеног компјутерског текста (с проредом 1,5), укључујући 54 странице библиографије и других прилога. Текст дисертације састоји се од увода, четири поглавља и закључка.

2. Предмет и циљ дисертације

Основни циљ дисертације била је социолошка анализа оживљавања и коришћења „косовског мита“ (косовског завета) од стране српске интелигенције, током осамдесетих година XX века, при чему је нагласак стављен на интелектуалце који су деловали у Српској православној цркви, Удружењу књижевника Србије, Српској академији наука и уметности, као и на оне који су били присутни у јавним гласилима. Истраживан је начин на који је актуализација косовског мита у осамдесетим годинама XX века, била повезана са отварањем питања Косова и Метохије као политичког и уставног питања, а у склопу настојања дела друштвене елите да се формулише програм српске националне политике.

Истраживање је спроведено на основу чланака објављених у гласилима: *НИН*, *Дуга*, *Књижевне новине*, *Православље* и *Књижевна реч*, у периоду од 1. 1. 1981. до 31. 12. 1989. године. Анализом је обухваћено укупно 1.285 примерака новинских издања, при чему је у недељнику *НИН* анализирано 575 чланака, у полумесечнику *Дуга* 224 текста, у *Књижевним новинама* 105, у *Православљу* 277, у *Књижевној речи* 120, што чини укупно 1.299 јединица анализе на 2.565 страница.

Анализа текстова рађена је уз помоћ индикатора актуелности (16,8% чланака штампано је на почетним странама), тематске класификације (притисци и насиље над Србима у САП Косово 13,4%, иселјавање српског становништва 10,9%, насиље над свештенством и имовином СПЦ 10,5%, личне приче жртава насиља 3,5%, о демонстрацијама Албанаца на Косову и Метохији 3,1%, Устав из 1974. године 1,9%, итд), као и новинарског жанра (извештаји 16,6%, књижевни дискурс 10,8%, историјски дискурс 10,5%, политичке анализе 5,8%, интервјуи 2,8%, итд).

Уз квантитативну, коришћена је и квалитативна анализа. Њоме је истраживано на који начин је косовски мит артикулисан током осамдесетих година XX века, односно на који начин је повезиван са тада актуелним политичким и друштвеним проблемима СФРЈ, СР Србије и САП Косова.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Основна хипотеза кандидата била је да је „Косовски мит, током осамдесетих година двадесетог века, имао кохезиону улогу у стварању српске националне свести, као средства промовисања српских националних интереса“. Посебне хипотезе биле су да је „доношењем Устава 1974. године (...) отворен проблем српских националних интереса“, да је после тога „ангажовање српске интелигенције било усмерено ка исправљању `неравноправног` положаја“, да су „политички догађаји на Косову и Метохији (...) допринели поновном оживљавању косовског мита, који је српској интелектуалној елити послужио као топос националних интереса“, те да су, онда, и „реални догађаји на Косову и Метохији, у великој мери били приказивани митским сликама“.

Докторанд је на анализираној грађи испитао и потврдио своје полазне хипотезе. Квантитативном анализом садржаја утврдио је број и временски след текстова који се баве догађајима на Косову и Метохији, као и тематику и значај који им је додељен. Квалитативним приступом кандидат је остварио увид у садржај текста, став аутора, и поруку која се таквим текстом шаље јавности, а посебно у експлицитно или имплицитно коришћење митолошких елемената у циљу буђења националне свести, и касније друштвене мобилизације.

Докторанд је пажљивом анализом одабране новинске грађе, показао како се *палингенеа* косовског мита, почетком осамдесетих година XX века, најпре одвија међу

интелигенцијом блиској СПЦ, затим како се, средином осамдесетих XX века, позивање на косовски завет шири у књижевној и уметничкој интелигенцији, да би, крајем девете деценије XX века, косовски мит доживео „своју потпуну афирмацију у свим деловима српске интелигенције“.

Тиме су све главне хипотезе кандидатове потврђене.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Дисертација почиње краћим Уводом, након којег следи прво поглавље у ком се даје теоријско-методолошки оквир истраживања, и одређују кључни појмови као што су „интелигенција“, „мит“, „политички мит“, „косовски мит“, „национални идентитет“ итд. У овом делу кандидат даје и преглед различитих концептуализација ових појмова, као и теорија из којих следе ове концептуализације.

У другом поглављу чији је назив „Кратак приказ друштвено-политичких и економских прилика у Србији у другој половини XX века“, кандидат даје историјски оквир у коме се формира јавност, идентификују проблеми и артикулишу могућа решења.

У трећем поглављу „Методолошки оквир истраживања“ одређени су предмет, циљеви и задаци истраживања, хипотезе и кодекс категорија за анализу садржаја.

У четвртм поглављу – „Анализа резултата истраживања“ дати су приказ и дискусија налаза истраживања, с посебним нагласком на време у коме се јављају поједине теме: 1981–1982. година: критика уставних решења и активирање косовског мита; 1983–1985. година: обнова косовског мита; 1986–1987. године: успостављање јединства српске интелигенције; 1988–1989. године: кулминација косовског мита и измена уставних амандмана.

У закључку докторанд резимира своје налазе, запажајући да је „деловање српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века (...) било условљено променом Устава из 1974. године, који је СР Србији наметнуо битно другачији положај у односу на друге федералне јединице, као и догађајима на Косову и Метохији, у којима је српско становништво било изложено разноврсним видовима притисака и насиља од стране већинског албанског становништва. (...) Инфериорност комунистичког руководства према нарастајућим проблемима, имало је за последицу да српска интелектуална елита преузме улогу легитимне опозиције монопартијском систему. Главни циљ деловања српске интелигенције била је измена Устава из 1974. године, и повратак Косова и Метохије под ингеренцију Републике Србије. Главно средство очувања српских националних интереса био је управо косовски мит, као један од обележја српског националног идентитета“.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторанд је успешно показао узрочно-последичну везу између друштвено-политичких прилика у СФРЈ, СР Србији и САП Косову, латентне присутности косовског мита у српском културном наслеђу, те његову активацију у делу српске интелигенције током осамдесетих година двадесетог века.

Кандидат је прикупио и анализирао велику грађу, уложивши значајан напор у искуственом потврђивању научних претпоставки које постоје у нашој научној заједници, али које до сада нису емпиријски верификоване.

Кандидат је успешно показао способност да може самостално да истражи релевантно научно питање, да уме да методолошки постави истраживање, те да га спроведе у складу са свим уобичајеним научним стандардима.

Резултати до којих је кандидат дошао свакако ће бити важни за даља истраживања места и значаја мита у националној свести и у формирању колективног идентитета, а посебно за истраживања која се тичу значаја косовског мита за српску националну самосвест, те његову (зло)употребу током осамдесетих и деведесетих година XX века.

Хендикеп кандидата био је да је, због објективних околности и дужине рада на дисертацији, радио са двојицом ментора, те да је морао да се суочи с различитим, а често и искључивим концептуализацијама косовског мита (завета) у нашој научној и културној јавности: 1. као *мита*, у смислу научно непотврђене и неистините наратије, преко које националистичка елита манипулише јавношћу, и – 2. као *завета*, у смислу нормативне приче која се не тиче дескриптивне истине, већ најдубљих вредности једне заједнице.

Кандидат је настојао да задржи вредносно неутралан и синтетички приступ у овоме спору, што је, по себи, вредан циљ. Али, тежина самог питања доводила је до тога да је покушај синтезе кандидата стварао извесну хетерогеност у концепцији и изражају, што је местимично видљиво и у самом тексту дисертације. У припремама за објављивање ове дисертације било би добро да се елиминише извесна мера еклектичности, те да аутор учини текст кохерентнијим и доследнијим.

Комисија у том смислу очекује да кандидат на одбрани успешно разреши неке од уочених недоумица везаних за дисертацију, те да појача своју аргументацију и ефикасно артикулише сопствену научну позицију.

Закључак

Докторска дисертација *„Однос српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века према косовском миту као топосу националних интереса“* докторанда Ивана М. Башчаревића самостално је научно дело које сведочи о докторандовом познавању материје, разумевању истраживачких проблема, те компетентности у давању научних објашњења. Дисертација је урађена у складу са одобреним предлогом докторске тезе и допринос је развоју социолошког објашњења у сфери културе, јавности и етничких идентитета.

На основу ових закључака, Комисија предлаже Наставно-научном већу да прихвати овај реферат о докторској дисертацији *„Однос српске интелигенције осамдесетих година двадесетог века према косовском миту као топосу националних интереса“* докторанда Ивана М. Башчаревића, те да кандидату омогући усмену одбрану докторске дисертације.

У Београду, 29. септембра 2016.

Комисија:

проф. др Слободан Антонић, ментор

проф. др Тодор Куљић

проф. др Ђокица Јовановић

проф. др Слободан Наумовић